

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра спортивного туризму

Тимошенко Л.О.

Федерація спортивного туризму. Туристські секції і клуби

Лекція з навчальної дисципліни
„Спортивний туризм ”
Для студентів спеціальності 242 Туризм
(спеціалізація «Туризм»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
на засіданні кафедри
спортивного туризму
„4” вересня 2018 р. протокол № 1
Зав.каф _____ А.О.Кухтій

Федерація спортивного туризму. Туристські секції і клуби.

План.

1. Правовий статус та структура Федерації спортивного туризму України (ФСТУ).
2. Повноваження ФСТУ.
3. Туристські секції і клуби.

Лекція – 2 години

Семінарське заняття – 2 години

1. Правовий статус та структура Федерації спортивного туризму України (ФСТУ).

Можливість створення Спортивної федерації України (асоціації, спілки, об'єднання тощо) як громадської організації фізкультурно-спортивної спрямованості для розвитку відповідного виду спорту була законодавчо закріплена статтею 34 Закону України «Про фізичну культуру і спорт» (від 24 грудня 1993 року № 3808-ХІІ зі змінами і доповненнями). У 1995 році був прийнятий Закон України «Про туризм», в якому також наголошувалось на можливості громадян України, іноземців та осіб без громадянства об'єднуватися в громадські організації туристичної спрямованості (ст.28).

Історію створення та діяльності перших Спортивних Федерацій на території України ми розглядали на першій лекції. Зараз більш детально зупинимось на основних моментах, що стосуються Федерації спортивного туризму України (ФСТУ). Нагадаємо, що Федерація спортивного туризму України (ФСТУ) як всеукраїнська громадська фізкультурно-спортивна організація була створена у 2000 році. У 2002 р. Українській федерації спортивного туризму було присвоєно статус «Національної».

Діє ФСТУ на основі Статуту Федерації (в редакції від 12 березня 2005 року, затвердженої II З'їздом Федерації спортивного туризму України).

ФСТУ є всеукраїнською громадською неприбутковою, не політичною організацією, що створена на основі спільності інтересів громадян України –

прихильників спортивного туризму, для реалізації своєї мети і завдань, передбачених Статутом.

Федерація поширює свою діяльність на всю територію України, діє відповідно до Конституції, чинного законодавства України, ратифікованих нею міжнародних угод та Статуту.

Федерація діє на засадах добровільності, спільності інтересів, рівноправності, взаємоповаги її членів, самоврядування, колективності керівництва, законності та інформаційної відкритості (гласності).

Федерація володіє відокремленим майном, має самостійний баланс, рахунки в установах банків; печатку, штампи, бланки зі своїм найменуванням, власну символіку, прапор, зразки яких затверджуються Президією Федерації. Місцезнаходження керівних органів Федерації – місто Київ.

Основною метою діяльності Федерації є сприяння розвитку спортивного туризму в Україні, підвищенню ролі фізичної культури та спорту у всебічному гармонійному розвитку особи, зміцненні здоров'я населення, формуванні здорового способу життя, патріотичному вихованню громадян України.

Головними завданнями Федерації є:

1. сприяння в реалізації державної політики щодо розвитку спортивного, масового, оздоровчого туризму;
2. розробка в установленому порядку пропозицій щодо вдосконалення правової бази туризму;
3. сприяння організації взаємодії колективів фізичної культури, туристських державних та недержавних установ, організацій, фондів, об'єднань тощо по розвитку спортивного, масового та оздоровчого туризму;
4. сприяння організації навчально-методичної роботи, підготовці, підвищенню кваліфікації та атестації кадрів спортивного туризму;
5. вивчення туристських можливостей України, розробка туристських спортивних маршрутів для своїх членів;

6. організація та проведення спортивних туристських заходів, експедицій, змагань серед своїх членів;
7. участь у розробці та впровадженні поточних та перспективних програм державних та інших органів, установ та організацій з питань розвитку спортивного, масового та оздоровчого туризму;

Керівними органами Федерації є: З'їзд, Президія та Виконком Федерації. Керівною особою Федерації є її **президент**. Керівні органи та президент Федерації можуть приймати рішення з будь-яких питань діяльності Федерації, віднесених до їх компетенції.

Федерація самостійно визначає свою організаційну структуру, форми та методи діяльності, керуючись своїм Статутом, відповідно до чинного законодавства.

Контрольним органом Федерації є її **Ревізійна комісія**, склад якої обирається З'їздом на термін не більший, ніж чотири роки.

Керівництво Ревізійною комісією здійснює її голова. Ревізійна комісія діє на підставі Положення про неї, яке затверджується З'їздом.

Консультативно-дорадчим органом Федерації є **Рада Старійшин**, склад якої затверджується Президією на термін дії Президії.

Рада Старійшин діє на підставі Положення, що затверджується Президією Федерації. Рада Старійшин складається з членів Федерації - моральних авторитетів загальнодержавного рівня, відомих в Україні спортсменів-туристів, організаторів спортивного туризму.

Персональний склад Ради Старійшин формується Головою Ради Старійшин з урахуванням пропозицій територіальних осередків. Чисельний склад Ради Старійшин не може перевищувати 30 осіб.

Керівництво Радою Старійшин здійснює Голова, який обирається З'їздом. За поданням Голови Ради Старійшин Рада Старійшин обирає зі свого складу Заступника голови Ради Старійшин.

Голова Ради Старійшин та його заступник можуть брати участь у засіданнях Виконкому та Президії Федерації з правом вирішального голосу

(не впливаючи на кворум) і з правом дорадчого голосу в засіданнях усіх інших керівних та контрольних органів Федерації. Усі інші члени Ради Старійшин можуть брати участь у засіданнях будь-яких керівних чи контрольних органів Федерації або її осередків з правом дорадчого голосу.

Засідання Ради Старійшин скликаються Головою Ради Старійшин у міру необхідності, але не рідше одного разу на три місяці.

Рішення Ради Старійшин приймається кваліфікованою більшістю голосів від присутніх на її засіданні членів.

Інші консультативно-дорадчі органи Федерації створюються за необхідністю та з метою виконання статутних завдань Федерації і діють відповідно до Статуту Федерації

Основою Федерації є її місцеві осередки (федерації, організації), які створюються за територіальною ознакою за місцем проживання, роботи чи навчання громадян при наявності не менше трьох членів. Їхня діяльність поширюється на територію відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Місцевими осередками Федерації є її територіальні федерації (організації) та місцеві федерації (організації).

Територіальними організаціями Федерації є її федерації (організації) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські федерації (організації). Статус федерації (організації) в Автономній Республіці Крим має особливості, які впливають із Конституцій України та Автономної Республіки Крим.

Територіальні федерації (організації) утворюються на установчих зборах або конференціях, у своїй діяльності керуються Статутом ФСТУ.

Кримська республіканська, Київська та Севастопольська міські федерації (організації) прирівнюються до обласних федерацій (організацій) Федерації.

Місцевими федераціями (організаціями) ФСТУ є її районні, районні в містах, міські, селищні та сільські федерації (організації). Місцеві федерації

(організації), які діють в адміністративно-територіальних одиницях нижчого рівня, входять до складу місцевих і територіальних федерацій (організацій), що діють в адміністративно-територіальних одиницях вищого рівня.

Місцеві федерації (організації) утворюються на установчих зборах або конференціях. Керівними органами територіальної, місцевої федерації (організації) є загальні збори (конференція), президія; контрольним органом - ревізійна комісія (ревізор); керівною особою - президент федерації (організації). Діяльність будь-якого місцевого осередку (федерації, організації) Федерації припиняється, якщо в його складі залишилося менше трьох членів.

Діяльність будь-якого місцевого осередку (федерації, організації) Федерації припиняється, якщо в його складі залишилося менше трьох членів.

Діяльність Федерації може бути припинена шляхом її ліквідації або реорганізації за рішенням З'їзду в порядку, визначеному Статутом ФСТУ.

Ліквідація Федерації може бути здійснена за рішенням судових органів у порядку, встановленому чинним законодавством України.

Рішення про ліквідацію, як це зазначено в Статуті Федерації, публікується в періодичній пресі.

Сайт Федерації спортивного туризму України розміщений за адресою: www.fstu.org.ua. Сайт оновлюється рідко, але містить всі основні офіційні документи. Додаткова інформація про ФСТУ в Інтернеті дуже мізерна.

2. Повноваження ФСТУ.

Основні повноваження Федерації визначені в п. 2.3 Статуту ФСТУ. Вони є необхідними для здійснення статутних завдань Федерації в установленому законом порядку.

Федерація спортивного туризму України:

1) створює місцеві осередки (федерації, організації) відповідно до Статуту;

- 2) бере участь у виробленні державної політики щодо розвитку спортивного, масового та оздоровчого туризму;
- 3) надає організаційну, методичну та може надавати матеріальну допомогу своїм місцевим осередкам (федераціям, організаціям), іншим фізкультурно-спортивним організаціям у роботі по залученню населення до занять туризмом;
- 4) організує й проводить змагання, збори та інші заходи серед своїх членів;
- 5) здійснює міжнародне співробітництво та інтеграцію з питань розвитку спортивного, масового та оздоровчого туризму, проведення міжнародних туристських спортивних, масових та оздоровчих заходів та змагань, забезпечення участі спортсменів-туристів у міжнародних змаганнях;
- 6) здійснює заходи з патріотичного, екологічного виховання населення засобами спортивного туризму, проводить природоохоронну роботу;
- 7) сприяє розробці технічних умов та вимог до спортивно-туристського спорядження, інвентаря та обладнання;
- 8) сприяє організації роботи щодо попередження та профілактики аварійності, травматизму та нещасних випадків у спортивному туризмі;
- 9) сприяє зміцненню матеріально-технічної бази спортивного туризму;
- 10) надає методичну та практичну допомогу організаціям – членам Федерації;
- 11) сприяє організації наукових досліджень, розробці інформаційного та агітаційного забезпечення з питань спортивного, масового та оздоровчого туризму, пропаганді спортивного туризму засобами масової інформації, видає навчально-методичні, краєзнавчі, маршрутні, довідково-інформаційні, рекламні та інші матеріали, шляхом створення видавництв, підприємств, організацій;
- 12) сприяє організації й проведенню заходів по підготовці та підвищенню кваліфікації тренерів і суддів – своїх членів;

- 13) організує виготовлення сувенірної продукції та нагородної атрибутики з символікою Федерації шляхом створення підприємств, установ, організацій;
- 14) сприяє забезпеченню правового і соціального захисту спортсменів, тренерів, інших фахівців з туризму – членів Федерації;
- 15) у встановленому порядку порушує клопотання перед центральним органом виконавчої влади з фізичної культури і спорту щодо надання їй статусу національної спортивної федерації, делегування повноважень по розвитку спортивного туризму в Україні, подає матеріали на присвоєння почесних та кваліфікаційних спортивних звань членам Федерації;
- 16) сприяє та бере участь у розробці та впровадженні комплексних і цільових програм; вносить свої пропозиції до органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 17) сприяє реалізації державних програм, які відповідають статутним завданням Федерації;
- 18) сприяє розробці нормативних актів, їх прийняттю та реалізації;
- 19) виступає учасником цивільно-правових відносин, набуває майнові та немайнові права;
- 20) здійснює господарську та іншу комерційну діяльність шляхом створення госпрозрахункових установ, організацій зі статусом юридичної особи, засновує підприємства, засоби масової інформації;
- 21) бере участь у поширенні матеріалів, створенні радіо-, телепередач і фільмів, що відповідають меті Федерації, видає власний друкований орган;
- 22) інформує громадськість про свою діяльність;
- 23) представляє й захищає свої законні інтереси та законні інтереси членів Федерації у відносинах з органами Автономної Республіки Крим, центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, посадовими особами, громадськими організаціями, всіма третіми особами;

- 24) пропагує свої мету і завдання, безкоштовно розповсюджує інформацію про власну діяльність, поширює літературу, агітаційно-пропагандистські матеріали, вироби з власною символікою; безкоштовно проводить конференції, симпозіуми, «круглі столи», свята, благодійні виставки, фестивалі, лекції та інші заходи; бере участь у подібних заходах, що проводяться іншими організаціями і відповідають меті та завданням діяльності Федерації, визначеним Статутом ФСТУ;
- 25) налагоджує співробітництво з українськими та іноземними державними і громадськими організаціями, фондами, науковими установами, підприємствами та іншими суб'єктами господарської діяльності, органами державної влади та місцевого самоврядування;
- 26) здійснює заходи по залученню фінансових, матеріальних, інтелектуальних та інформаційних ресурсів, необхідних для реалізації своїх програм та проектів;
- 27) одержує від органів державної влади і управління та органів місцевого самоврядування інформацію, необхідну для реалізації своїх мети та завдань.
- 28) спільно з іншими об'єднаннями громадян на добровільних засадах засновує або вступає в існуючі спілки громадські організації (спілки, союзи, асоціації, федерації тощо), укладає угоди з іншими об'єднаннями громадян про співробітництво та взаємодопомогу.

На виконання мети і завдань цього Статуту Федерація може засновувати, вступати в міжнародні громадські (неурядові) організації, утворювати міжнародні спілки об'єднань громадян, діяльність яких відповідає статутним завданням Федерації, підтримувати прямі міжнародні контакти і зв'язки, укладати відповідні угоди, а також брати участь у здійсненні інших заходів, що не суперечать міжнародним зобов'язанням України.

Федерація будується на засадах індивідуального та колективного членства. **Членом Федерації** може бути кожний громадянин України, який

досяг 14 років, визнає і дотримується Статуту Федерації, бере участь у роботі одного з її місцевих осередків (федерації, організації).

Прийом індивідуальних членів здійснюється зборами (конференцією) місцевого осередку (федерації, організації), а в період між ними – президією організації, на підставі особистої письмової заяви.

Права та обов'язки членів Федерації реалізуються в порядку, визначеному Статутом ФСТУ.

Кожен член Федерації має право:

- 1) брати безпосередню участь у діяльності Федерації;
- 2) об'єднуватись разом з іншими членами Федерації в її місцевий осередок (федерацію, організацію);
- 3) виходити із складу одних місцевих осередків (федерацій, організацій) і входити до складу інших за згодою останніх;
- 4) вільно викладати свої погляди і обговорювати будь-які питання життя Федерації;
- 5) висувати кандидатури, включаючи власну, обирати й балотуватися в будь-який виборний орган Федерації;
- 6) отримувати інформацію з питань діяльності Федерації;
- 7) критикувати будь-який орган Федерації, будь-якого члена Федерації з посиланням на конкретні документи або дії, при обговоренні на засіданнях відповідних органів Федерації;
- 8) подавати пропозиції, заяви, апеляції до будь-якого органу Федерації. Усі органи і керівні особи Федерації та її організації зобов'язані розглянути пропозиції, заяви, апеляції членів Федерації не пізніше, ніж у місячний строк після їх отримання або на своєму найближчому засіданні і дати на них вмотивовану відповідь (на прохання заявника - письмову);
- 9) брати участь в усіх обговореннях органами Федерації своєї діяльності або пропозицій, заяв, апеляцій;
- 10) брати участь з дорадчим голосом в засіданнях будь-якого органу Федерації за попереднім повідомленням керівництва останнього;

- 11) на підтримку Федерації, захист нею своєї честі та гідності;
- 12) вільно виходити з Федерації за власною письмовою заявою;
- 13) користуватися майном Федерації на встановлених умовах.

Кожен член Федерації зобов'язаний:

- 1) дотримуватись у своїй діяльності Статуту Федерації;
- 2) дбати про зміцнення авторитету Федерації, дотримуватись дисципліни, норм моралі та ділової конструктивної критики;
- 3) виконувати рішення органів Федерації, прийняті в межах їхньої компетенції;
- 4) брати участь у роботі місцевого осередку (федерації, організації);
- 5) сплачувати членські внески;
- 6) під час участі в спортивно-туристських заходах дотримуватись правил змагань, походів, виконувати вимоги безпеки, бережно ставитися до оточуючого природного середовища, пам'яток історії та культури.

3. Туристські секції (клуби) та туристські табори.

У відповідності до законодавства (ст. 15 ЗУ «Про фізичну культуру і спорт») різноманітні спортивні секції становлять основу самодіяльного масового спорту. Держава повинна всебічно сприяти розвитку самодіяльного масового спорту та заохочувати і стимулювати діяльність підприємств, установ, організацій та громадян, що сприяє його розвитку.

Вихованню підростаючого покоління приділяє особливу увагу і міжнародна туристська спільнота. У кожній цивілізованій країні, як зазначено в Гаазькій декларації по туризму, прийнятій Міжпарламентською спілкою і Всесвітньою туристською організацією (1989 р.), *«по мірі створення туристської інфраструктури абсолютною необхідністю стає розвиток на національному рівні загальної туристської освіти для населення в цілому, і зокрема в школах».*

«Підготовка до туризму повинна поєднуватися з підготовкою громадянина до виконання свого громадського обов'язку. Підготовка до

туристської практики могла б з успіхом стати частиною процесу навчання молоді: введення туризму до навчальних програм є важливим елементом освіти та виховання» (Манільська декларація світового туризму, 1980р.).

Основні форми та зміст масової туристської роботи:

Походи, подорожі, екскурсії, зльоти-змагання, заняття в секціях, організація туристських вечорів, виставок, туристських таборів - основні форми туристської роботи.

Як домогтися масовості в туристській роботі? В числі першочергових заходів - підготовка громадського фізкультурного активу за спеціальними програмами.

Основною формою туристської роботи є організація навчально-тренувальної роботи в **секції туризму** чи **клубі туристів**. Кожна така секція або клуб об'єднує всіх, хто захоплюється туризмом або хоче долучитися до нього.

Вся робота туристських організацій будується за окремим планом, ведеться облік всієї проведеної по туризму роботи, і перевіряється правильність і раціональність використання спортивного інвентаря, спорядження, устаткування.

Для створення туристського клубу необхідно перш за все мати добре підготовлений фізкультурний актив і відповідну матеріально-спортивну базу, спеціальну навчально-методичну і навчально-популярну літературу з туризму.

Безпосереднє керівництво клубом здійснює правління, обране на загальних зборах (конференції) туристів відкритим голосуванням. Із складу правління вибирається голова, його заступник, секретар, керівники комісій.

Клуб туристів працює за поточним кварталним, річним і перспективним планами, які затверджуються рішенням правління клубу і погоджуються з адміністрацією для фінансування окремих заходів.

На підставі досвіду роботи, вивчення спеціальної літератури, і діяльності кращих туристських клубів, можна рекомендувати такі основні заходи для клубів - новачків.

Перший розділ рекомендованого плану присвячується питанням організаційно-масової роботи і включає в себе заходи по проведенню засідань правління клубу, зборів активу, звіти туристських організаторів і іншим питанням. В цей розділ входять також питання підготовки і перепідготовки туристських кадрів на громадських засадах, розробка маршрутів і інші організаційні питання.

В другому розділі річного плану клубу – «Навчально-спортивна робота» повинні бути чітко визначені строки і місця проведення походів, подорожей, екскурсій і інших масових заходів і участь в районних, міських, відомчих туристських заходах.

В наступному третьому розділі «Агітаційно-пропагандистські заходи» відображають такі напрямки, як підготовка матеріалів про туризм на спеціальних стендах і проведення спеціальних вечорів, організація фотовиставок, присвячених самодіяльному туризму тощо.

В розділі «Лікарсько-медичний контроль», передбачаються заходи по регулярному проведенню медичних оглядів, забезпечення медикаментами туристських груп, аптечками і супровід цих груп в походах, масова роз'яснювальна робота з безпеки і першій допомозі потерпілим в туристських заходах, пропаганді гігієнічних основ туризму.

Заключний розділ плану присвячений питанням господарсько-фінансової роботи. В ньому основним є: придбання і контроль за правильною експлуатацією туристського інвентаря, спорядження і їх ремонт; придбання призів, харчування для походів і подорожей, забезпечення транспортними засобами і інші господарсько-фінансові питання, передбачені річним і перспективним планами.

В організаторській діяльності клубу важливо започаткувати і регулярно проводити облік за всіма напрямками туристської роботи, своєчасно і чітко заповнювати та правильно зберігати документи.

В кожній туристській секції (клубі) повинен бути організований облік маршрутів, маршрутних листів і іншої документації, що характеризує роботу секції.

В невеликих, а також недавно створених туристських секціях, облік ведеться в журналах або просто в зошитах.

Організація туристських походів, подорожей неможлива без добре налагодженої пропаганди туризму: необхідно оформити туристський куточок, де можна побачити фоторепортажі з розповідями про проведені походи, отримати поради по організації екскурсій і подорожей, дізнатись про чергові туристські заходи. Дієвим засобом пропаганди туризму є туристські кінофільми і діафільми, зустрічі з бувалими туристами.

Однією з важливих форм активізації масової роботи з туризму є організація **туристського табору** і проведення в ньому регулярних цікавих заходів.

Туристські (стаціонарні) спортивні табори, табори відпочинку, літні табори в залежності від призначення висувають на перший план туризм, спорт чи суспільно-корисну працю, поєднану з відпочинком, але **завдання** в них одні і ті ж самі: зміцнення здоров'я, фізичний розвиток, виховання трудових навичок і моральних якостей.

Кожна хвилина в житті табору повинна бути наповнена суспільно-корисною працею, спортивними іграми, тренуваннями, змаганнями, купанням, прогулянками, екскурсіями, походами, красознавчою роботою, заняттями художньою самодіяльністю, зустрічами з цікавими людьми тощо.

Структура табірної самоуправління, права і обов'язки членів табору, посадових осіб, види заохочень і стягнень визначаються **статутом**, проект якого складається начальником табору спільно з активом. Потім цей проект обговорюється на зборах груп, на засіданні ради табору. Групові збори і

члени ради вносять свої пропозиції, доповнення, зміни. Затверджується кожна стаття статуту на загальних зборах членів табору, який є вищим органом табірної самоуправління.

Розробка і прийняття статуту відбувається в період підготовки табору, а підготовка йде за таким же планом, що і підготовка подорожі. В першу чергу підбирається місце розташування табору, потім укладається договір з установою, на території якої буде розташований табір. В договорі визначаються зобов'язання сторін, об'єкти роботи.

Всі від'їжджаючі в табір проходять медичний огляд і отримують дозвіл лікаря.

Начальник табору і вихователі для складання плану-графіку його роботи, а також розробки маршрутів походів і подорожей повинні вивчити район розташування табору.

В дотабірний період готується також матеріальна частина і складається кошторис фінансового забезпечення.

Нестационарні табори на відміну від стаціонарних туристських баз, які мають постійні будівлі і розраховані на прийом великих туристських загонів і груп, обладнуються за кілька днів.

Табори не дозволяється розбивати на ділянках, які охороняються законом, і на прилеглий до них місцевості. Не можна зрубати живі дерева.

Приблизно за місяць до відкриття табору створюється **штаб**. В нього вибирається від 5 до 15 найбільш активних туристів. Розподіляються обов'язки заступника начальника табору (начальник табору призначається), завгоспа, санітара, фотографа і ін.

За тиждень до відкриття проводяться збори учасників табору, на яких висвітлюються основні питання, що стосуються всіх: по особистому і груповому спорядженню, часу виходу, охороні природи і ін. Кожному керівнику групи видаються розпорядок дня, правила внутрішнього розпорядку в таборі, інші інструкції.

Багато зробити емблему табору. На ній повинні значитися рік і місце проведення табору.

Заздалегідь готуються карти і схеми маршрутів, в тому числі для змагань по орієнтуванню (при групових стартах - на кожну команду, при одиночних - на кожного учасника).

В обраному для табору місці розмічаються місця для палаток на кожну групу, місця вогнищ, смуги перешкод для вивчення туристської техніки.

В табір вирушають, як правило, групами. Маршрут обирають якомога більш цікавий.

По прибутті на місце керівники груп здають начальнику табору рапорт. Групі виділяються місця для установки палаток і розташування вогнища. Починається влаштування табору.

Життям табору керує **штаб**. Начальник табору призначає чергових: старшого чергового по табору, його помічника, фанфариста, санітара.

Старший черговий відповідає за внутрішній розпорядок, забезпечення безпеки тих, хто йде в похід, стан всього табірної устаткування та спорядження, за головне вогнище.

Якщо табір великий і не всі туристи добре знають один одного, можна встановлювати на ніч пароль. Черговим даються свистки, якими вони можуть користуватися при необхідності заздалегідь домовленим способом. Команду на загальну тривогу табору може дати лише начальник чи старший черговий.

Відповідальними за медичну частину можуть бути призначені лікар або медсестра, їх помічники - члени товариства Червоного Хреста, які пройшли необхідну підготовку. Лікар вибирає з матеріалів медичних оглядів дані про обмеження в навантаженнях для деяких учасників і повідомляє керівників групи. Лікар і санітари контролюють виконання режиму, дотримання санітарних вимог до сну, харчування, одягу, фізичних вправ, купання.

Туристсько-екскурсійна робота є основним змістом роботи туристського спортивного табору. Туристи протягом перших кількох днів займаються з основними туристськими навичками, а решту днів зміни проводять у пішохідних, велосипедних, водних, гірських або комбінованих походах, передбачених програмою табору.

При правильному плануванні роботи табору туристи можуть виконувати не тільки нормативи на значок “Турист України”, а й пройти програму підготовки туристського організатора або судді туристських змагань.

Планом культурно-виховної роботи в таборі передбачають перегляди кінофільмів, проведення вечорів самодіяльності, бесіди з актуальних питань індустрії туризму, культурного та політичного життя нашої країни тощо.

Велику увагу в таборі приділяють фізкультурно-спортивній роботі з туризму, це насамперед **навчально-тренувальна робота в спортивних секціях** та в секціях з різних видів туризму; проведення різноманітних змагань та конкурсів.

Важливе значення в роботі табору мають організовані виходи на природу, де є можливість поповнити свої знання з краєзнавства; корисними будуть й бесіди про охорону природи та просто збирання грибів або ягід, риболовля тощо.

Охорона природи туристами - важлива складова частина культури туризму, яка немислима без дотримання правил та норм поведінки мандрівників під час походу. Бажано та навіть необхідно, щоб туристи під час походів дбайливо ставились до природних парків, ботанічних садів, дендраріїв, не залишали сміття у лісі.

Тренувальні походи. При доборі в секції людей, що займаються туризмом треба насамперед виходити з того, що туризм, як засіб виховання відрізняється доступністю, наочністю, а також що певним рівнем рухових якостей, умінь і навичок, що формуються за допомогою занять туризму, повинна володіти кожна людина. До того ж високий спортивний результат у

туризмі досягається тільки злагодженими колективними діями групи. Важливо також підкреслити, що в спортивному туризмі високі результати досягаються за рахунок відпрацьованих тривалою практикою таких особистих якостей, як колективізм, уміння підкоряти особисті інтереси суспільним, почуття відповідальності за доручену справу, дисциплінованість і ініціатива.

Таким чином, орієнтація і добір у туризмі, як результат здійснення різних форм пропаганди й агітації, а також освіти молоді, пов'язані з вирішенням наступних завдань:

- формування свідомого відношення до занять туризмом, що звертає увагу на значимість його як засобу виховання; на форми і методи туристської роботи як неодмінної складової частини в діяльності колективів фізичної культури; на необхідність самостійного оволодіння туристськими уміннями і навичками; на важливість проведення в походах різноманітних суспільно - корисних заходів;
- створення туристських секцій, члени яких здатні організувати і провести категорійні походи, брати участь у різних туристських змаганнях.

У навчанні туризму слід розрізняти наступні послідовні етапи:

- 1) ознайомлення та оволодіння основними технічними прийомами пересування на місцевості в одному з видів туризму;
- 2) вдосконалення отриманих знань на маршруті походу;
- 3) широке використання засобів загальної фізичної підготовки, звертаючи увагу на вправи природно-прикладного характеру;
- 4) досягнення стабільності в застосуванні найбільш раціональних техніко-тактичних прийомів в різноманітних походах за ступенем складності.

Отже, навчання туризму повинно забезпечувати: початкове оволодіння технікою пересування на місцевості; потім засвоєння вмінь та навичок, необхідних для організації побуту в польових умовах та формування основ знань картографії та топографії, краєзнавства та природознавства.

Форми фізичної підготовки - ранкова гімнастика, обов'язкові факультативні заняття, заняття в туристських секціях, походи вихідного дня, змагання з техніки туризму, заняття в спортивно-оздоровчих таборах.

У роботі туристських секцій, технікумах, вузах та на виробничих підприємствах частіше за все приймають участь ті, хто займався туризмом в школі. Найчастіше в ці секції приходять бажаючі займатися різного віку, ті, що не мають спортивних розрядів з туризму.

В цьому випадку необхідно пройти всі **стадії формування відповідних вмінь та навичок**, починаючи з:

- 1) походів вихідного дня та походів на значок “Турист України”,
- 2) потім виконати розрядні вимоги Єдиної спортивної класифікації, що дасть право участі в категорійних походах.

У вищих навчальних закладах всю організаційно-методичну роботу здійснює **туристський клуб**, згідно *Положення*, яке погоджується з адміністрацією та затверджується на загальних зборах членів клубу, або відповідальним працівником кафедри фізичного виховання/туризму, або іншого структурного підрозділу ВУЗу.

Підсумовуючи питання, необхідно нагадати, що учбово-тренувальний процес підготовки спортсменів-розрядників на даний час в Україні визначений **Положенням про систему підготовки кадрів спортивного туризму**, затверджене Постановою Виконкому Федерації спортивного туризму України (ФСТУ) від 11.03.2002 р.(протокол № 18, п.№ 2)

Запитання для самоконтролю та самоперевірки:

1. Коли і на підставі чого була створена Федерація спортивного туризму в Україні (ФСТУ)?
2. Що є метою діяльності ФСТУ?
3. Які можете назвати основні завдання ФСТУ?
4. Якими повноваженнями згідно зі своїм статутом наділена ФСТУ?
5. Хто може бути членом Федерації спортивного туризму в Україні?

6. Які керівні органи і хто є керівною особою ФСТУ?
7. Навіть територіальні організації Федерації спортивного туризму в Україні?
8. Які ви знаєте основні форми та зміст масової туристської роботи?
9. Що є необхідним для створення туристичного спортивного клубу?
- 10.3 якою метою створюються туристські спортивні табори?

Рекомендована література:

1. Нормативно-правові акти:

– Внутрішньодержавні нормативно-правові акти: 5, 6, 13, 16, 19, 20.

2. Підручники, посібники, монографії: 9, 19, 23, 24, 31, 34, 39, 40, 43, 52, 61.

3. Додаткова (спеціальна) література: 1, 3, 8, 10, 11, 15, 22 – 28, 33, 34.

4. Спортивний, спортивно-оздоровчий туризм : анот. бібліогр. покажч.

трьома мовами [Електронний ресурс] / уклад. Ірина Свістельник. – Львів : [б. в.], 2017. – 21 с. – Режим доступу:

<http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/6149>